

Հայաստանի վիճակագրական համակարգի ակնարկ

 Հայաստանի վիճակագրություն

Ընդհանուր տեղեկություն

Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական համակարգն ամբողջովին կենտրոնացված է և ֆինանսավորվում է ՀՀ պետական բյուջեից:

Հայաստանի վիճակագրական ծառայության հիմնական առաքելությունն է՝ հանրության համար պաշտոնական վիճակագրության հավաքագրումը, հրապարակումը և տարածումը:

Հայաստանի վիճակագրական համակարգը բաղկացած է կենտրոնական ապարատից և 10 մարզային ու Երևան քաղաքի գործակալություններից:

Անվանումը՝ ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայություն

Բարձրագույն մարմինը՝ ՀՀ վիճակագրության պետական խորհուրդ

Ղեկավարը՝ ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության նախագահը, որը միաժամանակ հանդիսանում է խորհրդի նախագահ

Ղեկավարը և խորհրդի մնացած 6 անդամները նշանակվում են Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի հրամանագրով՝ 6 տարի ժամկետով:

 Հայաստանի վիճակագրություն

Դիրքը պետական կառավարման համակարգում

Վարչական դիրքը. ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայությունը (ՀՀ ԱՎԾ) հանրային շահին ուղղված գործառնություններ իրականացնող մարմին է, որն իր խնդիրներն իրականացնելիս անկախ է պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններից:

ՀՀ ԱՎԾ աշխատակազմը միասնական համակարգ է, որն իր մեջ ներառում է գործառնական և տարածքային միավորներ: Անձնակազմի անդամները հիմնականում քաղաքացիական ծառայողներ են:

ՀՀ ԱՎԾ գործունեությունը հիմնված է վիճակագրական աշխատանքների ծրագրերի վրա: Այն պատասխանատու է վիճակագրական աշխատանքների ծրագրի շրջանակում սպառողներին վիճակագրական տեղեկատվության տրամադրման համար:

Վիճակագրական աշխատանքների եռամյա ծրագիրը հաստատվում է ՀՀ Ազգային ժողովի, իսկ դրա շրջանակում տարեկան ծրագրերը՝ Վիճակագրության պետական խորհրդի կողմից և ֆինանսավորվում՝ պետական բյուջեից:

ՀՀ ԱՎԾ կառավարման բարձրագույն մարմինը 7 անդամից բաղկացած ՀՀ վիճակագրության պետական խորհուրդն է, որն իրավասու է ընդունելու վիճակագրության բնագավառին առնչվող նորմատիվ բնույթի իրավական ուժ ունեցող ակտեր:

 Հայաստանի վիճակագրություն

Համառոտ պատմություն

Հայաստանի վիճակագրական համակարգը պաշտոնապես սկսել է գործել 1921թ., երբ ստեղծվել է Հայաստանի Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունը:

Մինչ 1990թ. Հայաստանի կենտրոնական վիճակագրության վարչության վիճակագրական աշխատանքն իրականացվել է ԽՍՀՄ կենտրոնական վիճակագրության վարչության անմիջական ղեկավարության ներքո:

ԽՍՀՄ փլուզումից հետո ՀՀ ԱՎԾ գործունեությունն անմիջականորեն իրականացվում էր ՀՀ կառավարության ուղղորդմամբ:

2000թ. ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայությունը ձեռք է բերել հանրային շահին ուղղված գործառնություններ իրականացնող պետական մարմնի կարգավիճակ, որն իր խնդիրներն իրականացնելիս անկախ է այլ պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններից:

2008թ. ապրիլի 29-ին ՄԱԿ-ի Տնտեսական և սոցիալական խորհրդի կազմակերպական նստաշրջանում ՀՀ-ն ընտրվել է ՄԱԿ-ի վիճակագրական հանձնաժողովի նոր անդամ: Անդամակցությունը 4 տարի ժամկետով էր՝ սկսած 2009թ. հունվարի 1-ից:

2015-2017թթ. համար ՀՀ ԱՎԾ նախագահն ընտրվել է Եվրոպական վիճակագիրների կոնֆերանսի Բյուրոյի փոխնախագահ:

 Հայաստանի վիճակագրություն

Իրավական հիմքերը.

- «Պետական վիճակագրության մասին» ՀՀ օրենքն՝ ընդունված 04.04.2000թ.,
- «Մարդահամարի մասին» ՀՀ օրենքն ընդունված 12.10.1999թ.,
- «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքն ընդունված 04.12.2001թ., որն ուժի մեջ է մտել 09.01.2002թ.: Նշված օրենքի դրույթներն ամբողջությամբ ՀՀ ԱՎԾ աշխատակազմում գործում են 2002թ. դեկտեմբերից)
- «Գյուղատնտեսական համատարած հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքը՝ ընդունված 27.11.2008թ.
- Պետական վիճակագրական աշխատանքների ծրագրերը.
 - Պետական վիճակագրական աշխատանքների եռամյա ծրագիր /օրենք/,
 - Պետական վիճակագրական աշխատանքների տարեկան ծրագիր (նորմատիվ գերատեսչական ակտ).

Վիճակագրության պետական խորհրդի որոշումները և այլ ազգային ու վերազգային նորմատիվային ակտերը:

Պետական վիճակագրական աշխատանքների ծրագրի կազմման սկզբունքները.

- առկա ռեսուրսների սահմանափակումները,
- վիճակագրական տեղեկություններ տրամադրողների վրա դրվող պարտականությունների ծավալը,
- ծախսերի արդյունավետությունը,
- համադրելիությունը միջազգային վիճակագրական չափանիշներին,
- երկարաժամկետ միջակայքում կայուն պարբերականությունը,
- տարեկան կտրվածքով պետական վիճակագրությանը հատկացվող ռեսուրսների հետ համաչափությունը,
- սպառողների պահանջարկի ուսումնասիրությունը:

(Պետական վիճակագրության մասին ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդված)

Հայաստանի վիճակագրություն

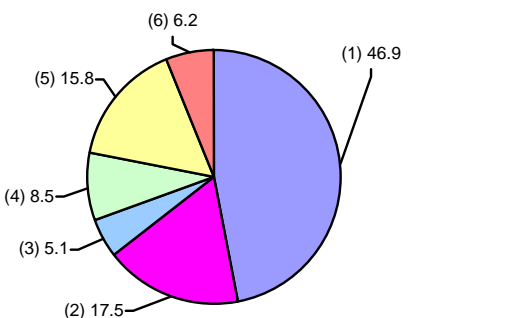
Հիմնական գործառնությունները

- վիճակագրական տվյալների հավաքագրում, մշակում, ամփոփում, վերլուծություն և հրապարակում,
- համագործակցություն համապատասխան պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների հետ վիճակագրական տեղեկատվության հավաքագրման ոլորտում,
- վիճակագրական աշխատանքների մեթոդաբանության մշակում և կատարելագործում,
- տեղեկատվության և տվյալների հավաքագրման համակարգում՝ միջազգային ստանդարտների վրա հիմնված համընդհանուր դասակարգման և կոդավորման համակարգին համապատասխան,
- վիճակագրական հետազոտությունների կազմակերպում,
- մարդահամարների անցկացում, գյուղատնտեսական համատարած հաշվառում՝ 10 տարին մեկ,
- բիզնես-ռեզիստիի ստեղծում, վարում և արդիականացում,
- սպառողներին վիճակագրական տեղեկատվության տրամադրում,
- ամփոփ վիճակագրական տեղեկատվության թափանցիկության և մատչելիության ապահովում,
- համագործակցություն միջազգային կազմակերպությունների և ազգային վիճակագրական ծառայությունների հետ:

Հայաստանի վիճակագրություն

Աշխատակիցների տոկոսային բաշխվածությունը ըստ մասնագիտությունների (որակավորման) 2015 թվականին

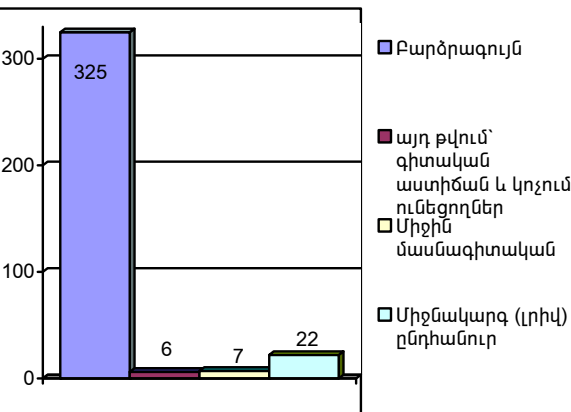

Մասնագիտություն	Տոկոս (%)
1. Տնտեսագետներ	46.9
2. Ճարտարագետներ	17.5
3. Մաթեմատիկոսներ	15.8
4. Մանկավարժներ	8.5
5. Այլ	5.1
6. Հոնին	6.2

Հայաստանի վիճակագրություն

Անձնակազմի քանակական բաշխվածությունը ըստ կրթական մակարդակի

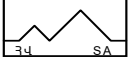
Կրթական մակարդակ	Քանակ
Բարձրագույն	325
Միջնակարգ (ընդ) ընդհանուր	22
Միջին մասնագիտական	7
այդ թվում՝ գիտական աստիճան և կոչում ունեցողներ	6

Հայաստանի վիճակագրություն

Միջազգային համագործակցության համաձայնագրեր

Ղրղզստանի Հանրապետություն (ստորագրված՝ 21.04.97թ. վավերագրված՝ 07.05.98թ.)
 Տաջիկստանի Հանրապետություն (ստորագրված՝ 10.03.98թ. վավերագրված՝ 20.09.99թ.)
 Ռուսաստանի Դաշնություն (ստորագրված՝ 14.05.99թ. վավերագրված՝ 20.09.99թ.)
 Բուլղարիա (ստորագրված՝ 01.12.99թ., վավերագրված՝ 08.03.2000թ.)
 Բելառուս (ստորագրված՝ 20.09.00թ., վավերագրված՝ 28.12.2000թ.)
 Համաձայնագիր Եվրոստատի և ՀՀ վիճակաբարության միջև արտաքին առևտրին վերաբերող վիճակագրական տվյալների փոխանակման մասին (ստորագրված՝ 23.02.99թ., վավերագրված՝ 20.09.99թ.)
 Փոխըմբռնման Հուշագիր Հայաստանի, Ադրբեջանի և Վրաստանի ազգային վիճակագրական ծառայությունների միջև (ստորագրված՝ 02.10.1998թ.)
 Հուշագիր Ադրբեջանի, Հայաստանի և Վրաստանի ազգային վիճակագրական ծառայությունների խորագրված մասին (ստորագրված՝ 26.05.2000թ.)
 Փոխըմբռնման Հուշագիր Ադրբեջանի, Հայաստանի և Վրաստանի ազգային վիճակագրական ծառայությունների միջև համագործակցության հետագա խորագրված մասին (ստորագրված՝ 15.10.2002թ.)
 Փոխըմբռնման Հուշագիր ՀՀ ԱՎԾ, ԱՊՀ միջպետական վիճակագրական կոմիտեի միջև ԱՊՀ տարածաշրջանում միջազգային համադրումների ծրագրի իրականացման մասին (ստորագրված՝ 17.12.2003թ.)
 Փոխըմբռնման Հուշագիր ՀՀ ԱՎԾ և ԱՊՀ միջպետական վիճակագրական կոմիտեի միջև տարածաշրջանում միջազգային համադրման ծրագրի Գործառնությունների շրջանակում 2011թ. ՀՆԱ-ի միջազգային համադրումների իրականացման մասին (ստորագրված՝ 09.04.2010թ.)
 Փոխըմբռնման Հուշագիր ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության և INOGATE տեխնիկական քարտուղարության միջև վիճակագրական համագործակցության մասին (ստորագրված՝ 02.07.2013թ.)
 Փոխըմբռնման Հուշագիր ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության և Իրանի Իսլամական Հանրապետության վիճակագրական կենտրոնի միջև համագործակցության մասին (ստորագրված՝ 06.12.2013թ.)
 Մտադրության նամակ ՀՀ բնապահպանության նախարարության և ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության միջև մի կողմից և Եվրոպական բնապահպանական գործակալության մյուս կողմից (ստորագրված՝ 30.06.2014թ.):

Հայաստանի վիճակագրություն

Հետազոտություններ

ՀՀ պետական բյուջեի հաշվին.

1. Տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտություն,
2. Հացահատիկի բերքահավաքի որակի հետազոտություն,
3. Աշխատուժի հետազոտություն,

ԱՄՆ-ի ՄԶԳ գործակալության ֆինանսավորման հաշվին.

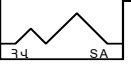
4. Հայաստանի ժողովրդագրության և առողջության հարցերի հետազոտություն:

Հայաստանի վիճակագրություն

Վերջին առանցքային հրապարակումներն անգլերեն.

1. Վիճակագրական հրապարակումների համացանկ, 2015,
2. ՀՀ արտաքին հաշիվներ, 2015,
3. ՀՀ արտաքին առևտուրը 2014 թվականին (դասակարգման 2-նիշ մակարդակ),
4. ՀՀ արտաքին առևտուրը 2014 թվականին (դասակարգման 4-նիշ մակարդակ),
5. ՀՀ արտաքին առևտուրը 2014 թվականին (դասակարգման 8-նիշ մակարդակ),
6. Հայաստանի վիճակագրական տարեգիրք, 2015,
7. ՀՀ մարզերը և Երևան քաղաքը թվերով, 2015,
8. Հայաստանի ֆինանսների վիճակագրությունը, 2015,
9. Աշխատանքի շուկան ՀՀ-ում, 2015,
10. Երջակա միջավայրը և բնական պաշարները ՀՀ-ում 2014 թվականին,
11. Հայաստանի բնապահպանական վիճակագրությունը 2014 թվականին և ցուցանիշների 2009-2014թթ. շարժընթացը,
12. Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղքատությունը, 2015,
13. Հայաստանի կանայք և տղամարդիկ, 2015,
14. Հայաստանը թվերով, 2015,
15. Հայաստանի ժողովրդագրական ժողովածու, 2015,
16. Ազգային ամփոփ տվյալների էջ (Էլեկտրոնային),
17. Պարենային ապահովություն և աղքատություն,
18. ՀՀ սոցիալ-տնտեսական վիճակը բնութագրող ընթացիկ-օպերատիվ ամփոփամամբ ստացված նախնական հիմնական մակրոտնտեսական ցուցանիշները (մամուլի հաղորդագրություն),
19. ՀՀ սպառողական գների ինդեքսը (մամուլի հաղորդագրություն)

Հայաստանի վիճակագրություն

Միջազգային դասակարգումների օգտագործում.
 NACE Rev.2, CPA, PRODCOM, ISCO-88, ISCED, HS/CN, ICD-10, NUTS, SITCI, SCED, COICOP

Միջազգային ստանդարտներ.

ՄԱԿ-ի Տնտեսական և սոցիալական խորհուրդը 2008թ.-ի ապրիլի 29-ին Հայաստանին ընտրել է Միավորված ազգերի կազմակերպության վիճակագրական հանձնաժողովի անդամ՝ սկսած 2009թ. հունվարի 1-ից՝ չորս տարի ժամկետով: ՄԱԿ-ի վիճակագրական հանձնաժողովը բաղկացած է 24 անդամ երկրից:

Հայաստանի Հանրապետությունը անդամակցում է Արժույթի միջազգային հիմնադրամի (ԱՄՀ) Տվյալների տարածման հատուկ ստանդարտին (SSՀՄ) 2003թ. նոյեմբերի 7-ից՝ դառնալով այդ ստանդարտին անդամագրվող 54-րդ երկիրը (2016թ. մարտի դրությամբ ստանդարտին անդամագրված է 74 երկիր, որից 8-ը՝ Հատուկ+ ստանդարտի անդամներ են):

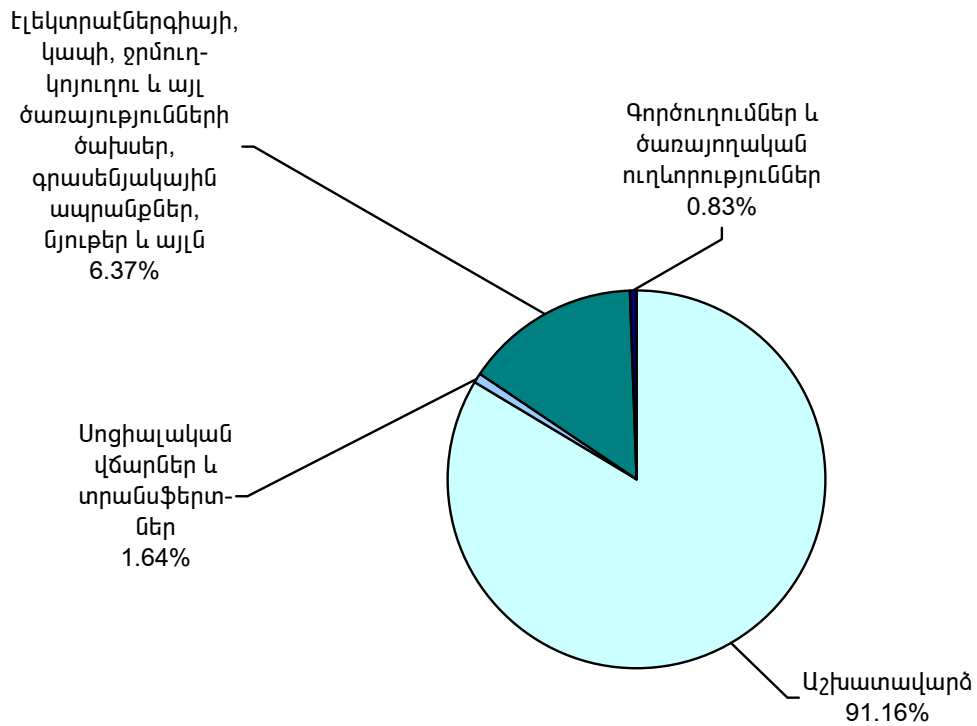
«...Երկրները, որոնք մասնակցում են Տվյալների տարածման ընդհանուր համակարգին (ԱՄՀ ՏՏՀՀ), կարող են դիտարկվել որպես երկրներ, որոնք պարտավորություն են ստանձնում բարելավել համապատասխան վիճակագրական ցուցանիշների որակը, մինչդեռ Տվյալների տարածման հատուկ ստանդարտին (ԱՄՀ ՏՏՀՄ) մասնակցող երկրները կարող են դիտարկվել որպես ավելի զարգացած վիճակագրական կարողություն ունեցողներ՝ ՏՏՀՀ մասնակցող և ընդհանրապես համակարգին չմասնակցող երկրների համեմատ:»

(Региональное развитие статистики в Азиатско-Тихоокеанском регионе, Записка Генерального Секретаря, пункт 37. ООН, Экономический и Социальный Совет, Статистическая комиссия, 40-ая сессия, 24-27 февраля 2009. документ E/CN.3/2009/15)

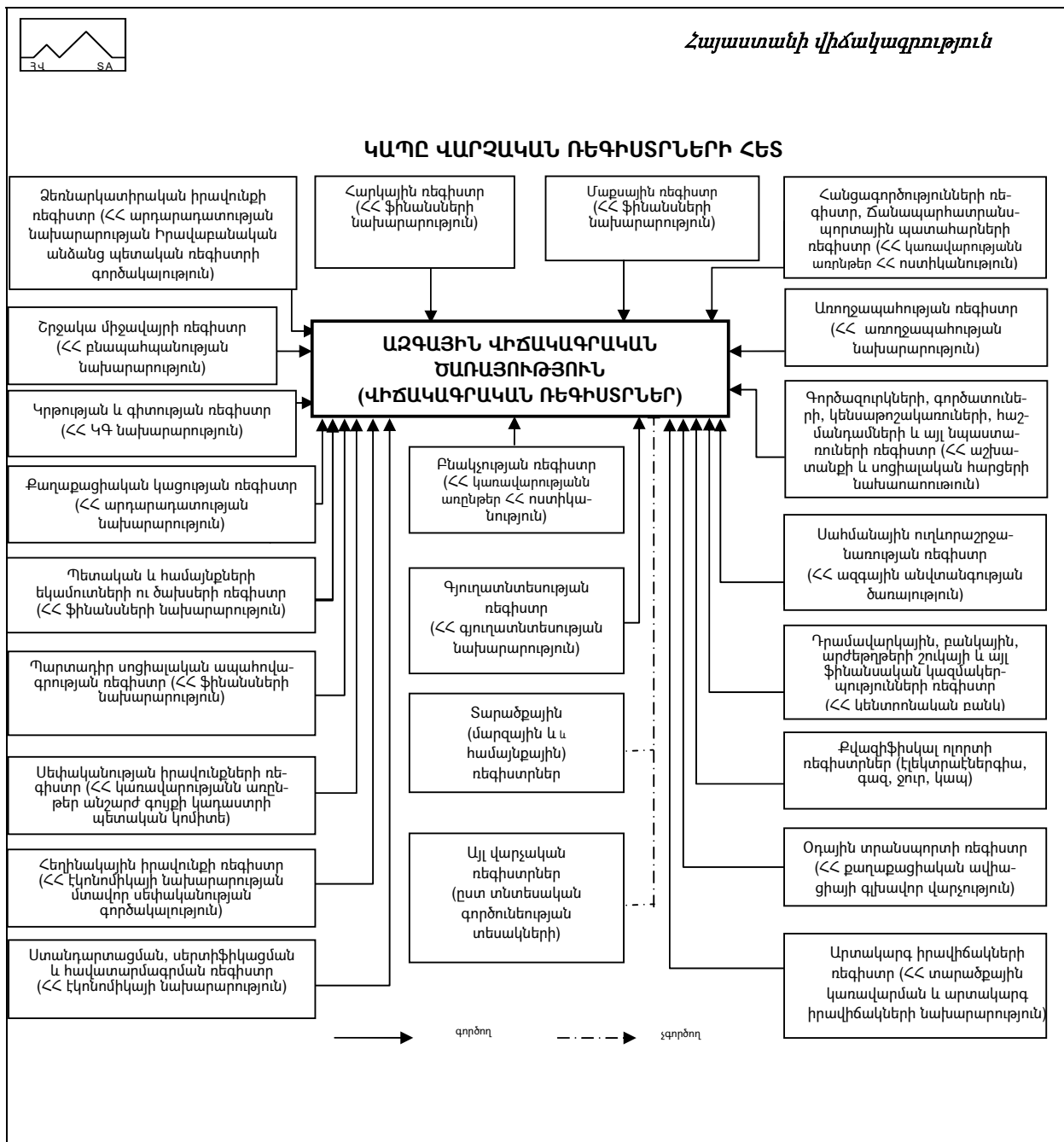

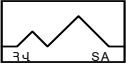
Հայաստանի վիճակագրություն

2015 թվականի ընթացքում ՀՀ ԱՎԾ կողմից իրականացված փաստացի ծախսերի կառուցվածքը

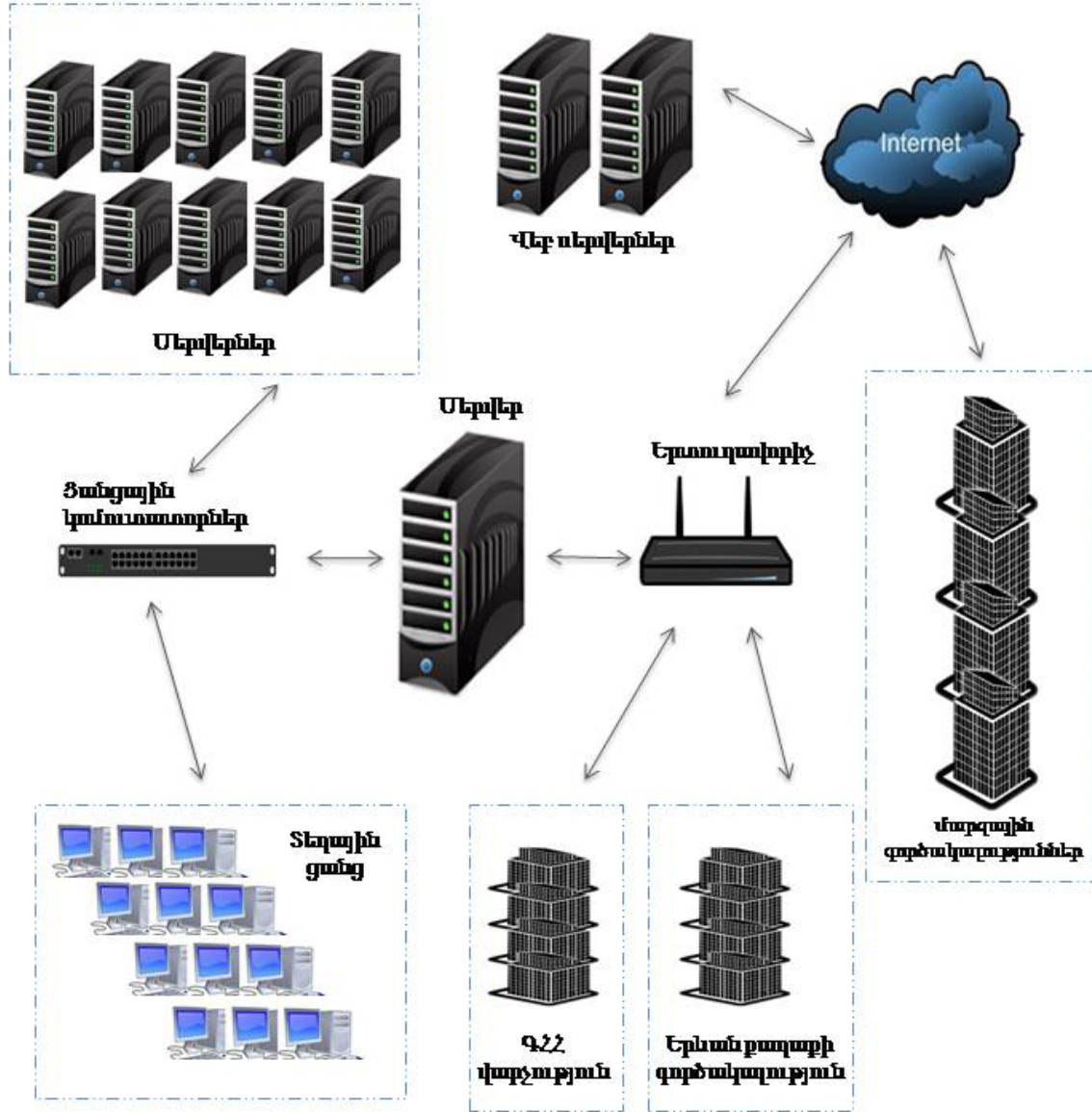

Հայաստանի վիճակագրություն

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ենթակառուցվածք
Ցանցեր, Գայքեր և Աշխատանքային կայաններ

Հայաստանի վիճակագրություն

Մարդահամար

Հայաստանի Հանրապետությունում առաջին ազգային մարդահամարն անց է կացվել 2001թ. հոկտեմբերի 10-ից -19-ը: Մշտական բնակչություն - 3 213 011,

որից՝	
քաղաքային	- 2 066 153
գյուղական	- 1 146 858
տղամարդ	- 1 541 999
կին	- 1 671 012

Առկա բնակչություն - 3 002 594

«Հայաստանի Հանրապետության 2001թ. մարդահամարի արդյունքները» ըստ հանրապետության, ք.Երևանի և առանձին մարզերի ցուցանիշներով հրապարակումները (թվով 12), հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն

Հայաստանի Հանրապետությունում երկրորդ մարդահամարն անց է կացվել 2011թ. հոկտեմբերի 12-ից 21-ը:

Մշտական բնակչություն – 3 018 854,

որից՝	
քաղաքային	- 1 911 287
գյուղական	- 1 107 567
տղամարդ	- 1 448 052
կին	- 1 570 802

Առկա բնակչություն - 2 871 771

«Հայաստանի Հանրապետության 2011թ. մարդահամարի արդյունքները» ըստ հանրապետության (հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն) և ք.Երևանի, առանձին մարզերի ցուցանիշներով հրապարակումները (թվով 11, հայերեն), էլեկտրոնային տարբերակներ

Պաշտոնական կայքէջեր՝ <http://www.armstat.am> (հայեկային կայքէջ՝ <http://www.armstat.info>)
<http://www.armstatbank.am> , <http://www.armdevinfo.am>

Հայաստանի վիճակագրություն

Գրադարան

ՀՀ ԱՎԾ-ում գործում է բաց գրադարան, որտեղ առկա են ՀՀ ԱՎԾ բոլոր վիճակագրական արտատրամետրերը, այլ երկրների և միջազգային կազմակերպությունների վիճակագրական հրապարակումները, մեթոդաբանական ձեռնարկները և դասագրքերը, վիճակագրության ոլորտը կարգավորող ազգային և վերազգային իրավական բնույթի փաստաթղթերը և այլն:

Գրադարանը գործում է՝ երկուշաբթիից - ուրբաթ - 9.00 - 18.00

Հեռախոս: (+ 374 11) 56 03 49

Պաշտոնական կայքէջ՝ <http://www.armstat.am> (հայեկային կայքէջ՝ <http://www.armstat.info>) ,

Հասցեն: Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան, 0010,
 Հանրապետության պողոտա, Կառավարական շենք 3,
 ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայություն, 731 սեն.